

معیار باسواد بودن در جهان امروز

۱. سواد عاطفی: یعنی توانایی برقراری ارتباط عاطفی با خانواده، همکاران، ارباب رجوع، دوستان و غیره به صورتی شایسته و ثمربخش.

۲. سواد ارتباطی: یعنی توانایی برقراری ارتباط و تعامل با تمام افراد جامعه به طوری که در روابط اجتماعی خود با دیگران با رعایت حقوق شهروندی آن‌ها بتواند حتی الامکان در روابط اجتماعی خود سودمند و مؤثر باشد.

۳. سواد مالی: به طوری که بتواند درآمدهای خود را به صورت کارآمد مدیریت کند، دانش گردش نقدینگی، سرمایه‌گذاری و مدیریت هزینه را داشته باشد و بتواند امکانات مالی خود را در جهت تولید و مشارکت در ارتقای بهره‌وری اقتصادی جامعه به کار گیرد.

۴. سواد رسانه: امروز همه ما با گسترش وسیع وسیله‌های ارتباط جمعی در معرض بمباران اطلاعات قرار داریم، مهم است که بدانیم کدام خبر رسانه‌ها معتبر و کدام نامعتبر است، یعنی باید توانایی تشخیص درستی و نادرستی اخبار و دیگر پیام‌های رسانه‌ای را داشته باشیم.

۵. سواد آموزش و پرورش: یعنی توانایی تربیت شایسته کودکان و نوجوانان و برنامه‌ریزی برای آموزش مناسب آن‌ها، همین‌طور بازآموزی مناسب افرادی که در فعالیت‌های مختلف اجتماعی درگیرند.

۶. سواد رایانه‌ای: به معنی استفاده مناسب از دریافت‌های مختلفی که به کارگیری رایانه در اختیارمان می‌گذارد شامل مفاهیم پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات، استفاده از رایانه‌ها در موارد مختلف، تشکیل پرونده‌ها، واژه‌پردازی و مانند آن.

اکنون که آموختن این مهارت‌ها برای افراد جامعه اجتناب‌ناپذیر شده است این پرسش مهم مطرح می‌شود که نظام آموزشی ما تا چه اندازه به این معیارها در تربیت معلمان و شاگردان توجه دارد؟ آیا هدف ما در برنامه‌ریزی‌ها آموختن این مهارت‌هاست یا صرفاً در اختیار گذاشتن کتاب‌های مختلفی که افراد با خواندن آن‌ها بتوانند به پرسش‌های مطرح شده در آزمون‌ها پاسخ دهند و سپس آن‌ها را به دست فراموشی بسپارند؟ آیا سازمان‌های عریض و طویلی که برای تولید مواد آموزشی و کمک آموزشی به وجود آمده‌اند در این جهت گام برمی‌دارند یا صرفاً امکان گذشتن از سد آزمون‌های مختلف را در اختیار افراد می‌گذارند؟

آیا وجود تعداد بسیار زیاد دانش‌آموختگانی که منتظر استخدام دولتی هستند و نمی‌توانند آموخته‌های خود را در جهت کارآفرینی و شرکت مؤثر در رشد اقتصادی کشور به کارگیرند ناشی از آن نیست که در نظام آموزشی ما سوادآموزی مؤثر برای جامعه امروز صورت نمی‌گیرد؟ این‌ها و بسیاری از پرسش‌های از این نوع باید در برنامه‌ریزی آموزشی برای تربیت معلمان به کار گرفته شود که بتوانند شاگردان را به‌طور شایسته آموزش دهند یعنی شاگردانی که آموزش بهینه را برای زندگی مناسب در جهان امروز دیده باشند.

وضعیت علمی در کشور مورد توجه بسیار مسئولان است و مرتب در اخبار می‌شنویم که کشور ما از نظر تولید علم به پیشرفت‌های زیادی نائل آمده است. بسیاری از افراد تعداد مقاله‌های چاپ شده در مجله‌های علمی مختلف و موفقیت دانش‌آموزان در المپیادهای علمی را گام مؤثری در جهت پیشرفت علمی کشور می‌دانند. اما آیا توجه سطحی به این موضوع می‌تواند نقش لازم را در توسعه کشور داشته باشد و آن را به جایگاه شایسته‌اش در جهان برساند؟

برای ارزیابی بهتر این موضوع بد نیست تعریف باسواد بودن در جهان امروز به صورت دقیق بررسی شود. برتری انسان نسبت به سایر جانوران به واسطه ناطق بودن اوست، زیرا از این طریق می‌تواند با ایجاد ارتباط با دیگران تجربه‌ها و دانسته‌های خود را به آن‌ها منتقل کند. اما اعتبار این نوع ارتباط به دلیل تحریف‌هایی که در انتقال اطلاعات از فردی به فرد دیگر می‌تواند صورت گیرد چندان زیاد نیست. اختراع خط و توسعه ابزارهای نوشتن، گام مؤثری در برقراری ارتباط معتبر بود. با گسترش و همگانی شدن وسایل خواندن و نوشتن تعداد افراد باسواد که توانایی خواندن و نوشتن و ایجاد ارتباط با دیگران از این راه را داشتند افزایش یافت. سپس اطلاق واژه باسواد به سطحی از خواندن و نوشتن رسید که فرد بتواند مفاهیم را درک کند و اندیشه‌هایش را تا سطحی که بتواند نقش مؤثری در جامعه داشته باشد بیان کند. شخص باسواد کسی است که توانایی شناخت، درک، تغییر، ساخت، و برقراری ارتباط و محاسبه، و استفاده از نوشته‌های مربوط به زمینه‌های گوناگون را داشته باشد. این باسواد بودن توانایی رسیدن به اهداف مختلف، توسعه دانش و توان بالقوه شرکت مؤثر و تأثیرگذاری در جامعه را در اختیار فرد می‌گذارد.

امروز با توسعه گسترده رسانه‌های گوناگون و امکان برقراری ارتباط سریع افراد با یکدیگر، تعریف باسواد بودن نیز دگرگون شده است و مواردی بسیار وسیع‌تر از تنها توانایی خواندن نوشتن را در برمی‌گیرد، چنانکه شاید دیگر بسیاری از افراد دارای مدرک دانشگاهی را نیز نتوان باسواد به حساب آورد.

براساس تعریف سازمان علمی، فرهنگی و تربیتی سازمان ملل متحد (یونسکو) اکنون شخص باسواد کسی است که دارای توانایی‌های زیر باشد: